

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет української й іноземної філології та журналістики
Кафедра української і слов'янської філології та журналістики

**Компліментарні висловлення в соціальних мережах
“Facebook” та “Instagram”: Структурно-семантичний аспект**

Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконав: здобувачка 201М групи
Спеціальності 035 Філологія
Освітньо-професійної (наукової)
програми Філологія (Українська мова
та література)»
Ісаєва Світлана Андріївна

Керівник – доц. Гайдаєнко І.В
Рецензент – доц Бокшань Г.І.

Івано-Франківськ – 2022

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. КОМПЛІМЕНТАРНІ ВИСЛОВЛЕННЯ ЯК ЖАНР МОВНОГО ЕТИКЕТУ	6
1.1. Комплімент у сучасному мовному просторі.....	6
1.2. Види компліментарних висловлень.....	10
РОЗДІЛ 2. СПЕЦИФІКА ВТІЛЕННЯ КОМПЛІМЕНТАРНИХ ВИСЛОВЛЕНЬ В ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ	15
2.1. Лексичні та графічні особливості оформлення компліментів.....	15
2.2. Особливості граматичного вираження компліментів у соціальних мережах	23
2.3 Комплексний аналіз компліментарних висловів	29
ВИСНОВКИ	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	43

ВСТУП

Актуальність дослідження. В еру новітніх технологій компліменти змінили свою форму вияву. Якщо раніше це були висловлення усного спілкування, то зараз їм притаманні письмові форми в інтернет-просторі. Сучасні компліменти в соціальних мережах яскраво ілюструють стосунки між молодими людьми, можуть бути дуже несподіваними за змістом і формою та часто містять некодифіковану лексику.

Компліментарні висловлення транслують культурно-мовні традиції різних народів, відображають певні стереотипні погляди і формують мовний етикет. Такі українські дослідники, як Н. Зубець [10], С. Богдан [5], О. Кровицька [15], Прилипко Ф [22], С. Сабліна [24], Татаревич [29], О. Миронюк [17], Н. Плющ [20] та ін., уважають сукупність правил мовної поведінки визначною культурною особливістю певної нації.

Однак робіт, які б аналізували мовні засоби вираження та функційні особливості компліментів в інтернет-комунікації на прикладі соціальних мереж «Instagram» та «Facebook» практично немає. Саме тому наше дослідження є **актуальним**.

Мета роботи – виявити особливості мовного оформлення компліментарних висловлень в інтернет-комунікації мовних рівнях.

Реалізація мети передбачає розв’язання таких **завдань**:

- розглянути особливості дослідження компліментів у сучасній науці;
- визначити типологію компліментарних висловлень відповідно до позицій сучасного мовознавства;

- класифікувати компліменти на лексичному і граматичному рівнях;
- з'ясувати особливості оформлення компліментів за допомогою невербальних засобів.
- зробити комплексний аналіз компліментів.

Об'єктом дослідження є компліментарні висловлення у соціальних мережах.

Предмет наукової роботи – комплексний аналіз засобів вербального і невербального вираження компліментів в інтернет-комунікації.

Джерелом матеріалу для нас були коментарі під публікаціями у соціальних мережах «Instagram» та «Facebook». В усіх прикладах нами збережено авторське орфографічне й граматичне оформлення, що має важливе значення, адже компліментарні висловлення якнайкраще відображають мовну характеристику нашого суспільства.

Основні методи дослідження. Для реалізації поставленої мети і завдань застосовано загальнонаукові методи (аналіз, синтез, порівняння) та лінгвістичні методи дослідження (лінгвістичне спостереження для фіксації мовного матеріалу; структурний метод для аналізу обраних мовних одиниць; лінгвокультурологічний аналіз для виявлення особливостей сучасної культурної самосвідомості молоді).

Практичне значення полягає в тому, що результати дослідження сприятимуть подальшій розробці окреслених проблем, можуть бути використані для створення спецкурсів, а також стануть у нагоді студентам-філологам під час підготовки до практичних занять, написання рефератів. Окремі положення й практичні результати дослідження було впроваджено в освітній процес при викладанні лінгвістичних дисциплін «Комунікативна лінгвістика» (теми «Типологія мовленнєвих актів», «Мовленнєві жанри й дискурси», «Культура мовлення та мовленнєва

культура)), «Лінгвістичний аналіз тексту» (тема «Специфіка мовної організації текстів різних жанрів»), «Сучасна українська літературна мова» (теми «Лексика української мови зі стилістичного погляду», «Звертання»), «Стилістика української мови» (тема «Стилістичні засоби як елементи мови/мовлення»).

Апробація роботи. Теоретичні положення й практичні результати дослідження викладено в статті «Особливості мовного вираження компліментів у сучасних соціальних мережах» (*Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації* : збірник наукових праць. Переяслав, 2021. Вип. 78. С. 256-259). Та у статті «Аналіз компліментарних висловів на лексичному, стилістичному, морфологічному та графічному рівнях» (*Магістерські студії*. Альманах. Херсон. ХДУ, 2022. Вип. 22. С. **поки що невідомі**)

Структура роботи. Наукова робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, який нараховує 20 позицій. Повний обсяг дослідження – 39 сторінок, з яких 36 сторінок основного тексту.

РОЗДІЛ 1

КОМПЛІМЕНТАРНІ ВИСЛОВЛЕННЯ ЯК ЖАНР МОВНОГО ЕТИКЕТУ

1.1. Комплімент у сучасному мовному просторі

Компліментарні висловлення становлять значну частину нашого життя, хоча в еру новітніх технологій вони змінили свою форму вияву. Якщо раніше це були вишукані промови, листи чи записки, то зараз людям достатньо написати кілька слів під дописом на своїй сторінці в соціальних мережах. Під кожною світлиною у соціальних мережах, у коментарях, можна побачити приклади використання компліментів не тільки у вигляді слів, а й смайликів, емодзі. Щоб не зараховувати всі коментарі до компліментів, необхідно дати визначення цьому терміну. Хоча в науковій літературі на сьогодні відсутнє єдине і чітке трактування цього поняття, бо вчені беруть за основу різні критерії у формуванні дефініції.

«Словник української мови» за редакцією О. Білодіда характеризує комплімент як «люб'язний, приємний вислів із похвалою, схваленням» [25, с. 329].

Вдалим і змістовним є визначення Н. Кузенної, яка описала комплімент як мовленнєвий акт, своєрідний «вербальний подарунок» адресату, що складається з позитивної оцінки зовнішнього вигляду, досягнень, успіхів адресата [16, с. 21].

І. Колеснікова окреслює це поняття з погляду суб'єктних характеристик, що залежать тільки від особистості та її оточення, тому «комплімент – це й мовно-культурне дзеркало адресанта, що демонструє

рівень його толерантності, емоційної стриманості чи нетактовної поведінки» [14, с. 1].

Дослідниця Я. Грішина визначає комплімент як «комунікативне явище, нерозривно пов'язане з параметрами мови та мовлення, їх когнітивного та соціального середовища, феномен із специфічними властивостями, які не можна повністю пізнати без поглибленого вивчення та систематизації» [9, с. 2].

У нашому дослідженні під компліментом будемо розуміти «допис користувача у мережі «Instagram» та «Facebook» під постом іншого користувача, що несе позитивну оцінку судження, схвалення чи похвали» [12, с. 1].

Таке розмаїття визначень спричинено тим, що компліменти як об'єкт дослідження однієї науки ніколи не розглядалися, бо такі висловлення є засобами гармонізації міжособистісного спілкування. Тому різні галузі вивчали це поняття, покладаючи в основу різні аспекти, а саме структурно-семантичний, соціолінгвальний, етнографічний, крос-культурний. Соціологія як наука про суспільство розглядала комплімент як взаємодію двох людей, тому головною ознакою компліментів є зворотний зв'язок, який виникає після взаємодії двох осіб. Лінгвістика досліджує комплімент, порівнюючи ці компліментарні висловлення у різних лінгвокультурах, наприклад, українській і російській, англійській і українській, де різняться специфіка, структура, втілення. У лінгвістичних працях компліменти досліджували з погляду культури мовлення (Н. Зубець [10], С. Богдан [5], О. Кровицька [15], М. Стельмахович [27]), гендеру (О. Подлегаєва [21], Л. Гришаєва [8]), порівнянь різних лінгвокультур (І. Циганок [30], енології (Ф. Бацевич [4]). Риторика як наука про способи переконання розглядає комплімент як засіб встановлення контакту між співрозмовниками. Практична

психологія також досліджує комплімент, але з метою навчання, наприклад, особливостей міжособистісного та ділового спілкування.

Дослідниці Н. Кузенна [16], І. Шкіцька [4], А. Вержбицька [6] виділили головні критерії для класифікації компліментарних висловлень. Комплімент поєднує у собі такі важливі складові, як мовленнєва дія особи, встановлення контакту або взаємодії між особами спілкування та способи реалізації цієї мовленнєвої дії.

Деякі дослідники часто поєднують поняття «комплімент» із «похвалою». На нашу думку, треба розмежувати ці терміни, вказати спільні та відмінні риси. Похвала, за «Словником української мови», – «це хороший, похвальний відгук про кого- або що-небудь; схвалення» [24, с. 443]. На перший погляд, можна виділити такі спільні ознаки, як: позитивна оцінка суб'єкта, спільна комунікативна мета. Серед відмінностей Н. Баландіна [3]. акцентує на тому факті, що, висловлюючи комплімент, суб'єкт відокремлює такі ознаки, які йому сподобалися. А для того, щоб висловлення виражало похвалу об'єкт повинен заслужити її. Тому можемо виділити ознаку «заслуженості та дієвості, яка є характерною для цього ілокутивного акту» [3, с. 11]. Разом з тим треба зазначити, що ж таке ілокутивний акт – «це мінімальна одиниця мовленнєвого спілкування» [13, с. 151]. З цього визначення випливає ще одна спільна ознака компліменту та похвали – це одиниці мовленнєвого спілкування.

Також відзначимо, що похвала є об'єктивним мовним актом, тому що, як вже було зазначено, її треба заслужити, а комплімент є виявом суб'єктивних суджень, адже мовець виділяє певні риси, які йому сподобались для підтримання стосунків або акцентування уваги. Головна мета вияву компліменту мовцем – це створення особливої, сприятливої атмосфери і вираження задоволення. Для похвали ж характерна

позитивна оцінка дій адресата та вияв схвальної реакції мовця на його вчинки. Хоча такі відмінності є досить умовними, справжнє розрізнення цих понять нам дасть ситуація та контекст, оскільки формальні показники є досить неоднорідні.

Компліменти не треба плутати також зі схваленням, яке виражає відношення до адресата в ситуації безпосереднього спілкування. З одного боку, такі висловлення – це особливий різновид соціальних чинників. Спрямованість компліментарних висловлень на перлокутивний ефект – позитивну емоційну реакцію адресата – відрізняє ці структури від інших оцінних конструкцій, що виражають позитивне судження з інформативною метою. Компліментарні висловлення повинні бути віднесені до експресивних мовленнєвих актів і точніше визначені як носії емоційно-оцінної експресивності, що мають ілокутивну силу схвалення різного ступеня інтенсивності.

Висловлюючи комплімент (у широкому розумінні цього слова), індивід транслює відносно адресата сприятливе судження. Мовець виражає спільність смаку, поглядів або інтересів з адресатом, тим самим встановлюючи спільність між ними. Тож установлення й укріплення солідарності між комунікантами є основною соціальною функцією компліментарних висловлень, що визначає характер їх структури.

Існують різні підходи до теорії мови ввічливості, що мають відношення до функціонування компліментарних висловлень, які визначаються як засіб здійснення стратегії ввічливості. Крім їх безпосередньої функції схвалення, компліменти здатні виконувати функції інших мовних актів таких, як: вітання, прощання, подяка, поздоровлення та згоди. «Компліменти, – на думку Н. Вольфсон, – попри їхню формулоподібну структуру, часто є тим, чим вони видаються: щирим і спонтанним вираженням захоплення, що має місце в ситуаціях,

де вони безпосередньо не виконують жодної соціальної функції. Хоч вони, поза сумнівом, “працюють” на підтримання солідарності, їхня безпосередня функція – це лише функція компліменту» [7, с. 406-407].

Компліментарні висловлення не завжди є щирим вираженням захоплення, при порушенні цієї умови, вони виражають нещирю похвалу, тобто лестощі. Вони «за силою свого впливу на психіку людини не поступаються жодному іншому виверту. Це пов’язано передусім із тим, що, впливаючи на підсвідомість людини, вони здатні підсолодити слух опонента, послабити критику на свою адресу, створити необхідну атмосферу визнання людських переваг» [35].

Отже, компліментарні висловлення досліджувалися у структурно-семантичному, соціолінгвальному, етнографічному та крос-культурному аспектах. Розмежування потребують комплімент, похвала, лестощі. Ці поняття є досить схожими, але розрізнити їх можна залежно від ситуації спілкування та контексту.

1.2. Види компліментарних висловлювань

Критерії, покладені в основу класифікації компліментарних висловлень, становлять собою спосіб вираження позитивної думки про адресата, підставу та аспект позитивної оцінки, що входить у структуру висловлення, і форму вираження прагматичного значення компліментування.

За класифікацією А. Вержбицької [6], залежно від змісту, який мовець бажає вкласти у своє висловлення, компліменти поділяються на такі різновиди: комплімент-схвалення, комплімент-згода, комплімент-лестощі, комплімент-похвала, комплімент-насмішка, комплімент-подяка, комплімент-співчуття, комплімент-вітання, комплімент-привітання, комплімент-прощання, комплімент-вибачення [6, с. 152]. Як засвідчує

аналіз наукових праць, комплімент виникає на стику мовних актів різних типів. Це є позитивним явищем, бо народжуються нові різновиди, що збагачують нашу мову.

Через те, що характерною рисою більшості компліментарних висловлень є поєднання схвалення і згоди, то доречно виокремлювати комплімент-схвалення (*Останнім часом ти пишеш пости досить таки непогано, мені стало подобатися*) і комплімент-згоду (*Так здорово ти, Костю, описав цю історію, прям так і було*). Також виділяємо комплімент-лестощі як засіб впливу мовця на підсвідомому рівні на адресата (*Ти гарна, як Афродіта*). Комплімент-похвала також є особливим видом такого висловлення через свою об'єктивну оцінку особистості (*Супер!; Молодчинка*). Протилежним за своїм значенням є комплімент-насмішка (*Не така ти і гарна господиня, як про вас кажуть*), що виявляє переважно приховану нещирість у змісті висловлення. Через свій етичний характер виокремлюють комплімент-подяку, що несе в собі почуття вдячності (*Ми щиро дякуємо усім співробітникам готелю, завдяки вам наш відпочинок пройшов на ура*). Комплімент-співчуття виражається через бажання адресанта заспокоїти та підтримати (*Так шкода твоїх зусиль, але я точно знаю, що це було не дарма, ти все зможеш*). Такі компліменти на стику різних висловлень переважно складаються з умовно двох частин. В одній – ми бачимо сам комплімент, а інша частина виражає відтінок значення відповідно до зазначених вище різновидів, що доповнюють сам комплімент.

Залежно від підстави та аспекту позитивної оцінки висловлення поділяються на загальнокомпліментарні (*Ти хороший чоловік*) та частковокомпліментарні (*Твої очі просто неймовірні*) за аналогією до двох типів значень – загальнооцінних й частковооцінних. Першому типу висловлень характерні такі ознаки: вони включають позитивну оцінку

адресата загалом, у сукупності різних властивостей. Загальна оцінка адресата є сумою окремих оцінок його якостей, це своєрідний асоціативний куш. А частковокомпліментарні висловлення містять у своїй семантичній структурі позитивну оцінку окремих якостей, властивостей або стану адресата. Такі висловлення як загальнокомпліментарні та частковокомпліментарні зустрічаються й серед таких, які характеризують адресата, так і серед тих, що характеризують відношення мовця до адресата. У загальнокомпліментарних висловлюваннях, що характеризують адресата, оцінне значення переважно реалізується за допомогою загальноживаних прикметників із різними стилістичними й емоційно-експресивними відтінками.

Структурною ознакою компліментарних висловлень є просте двоскладне речення з підметом, що позначає власне адресата або об'єкт (предмет), який має до нього безпосереднє відношення, та предиката, представленого позитивно-оцінним прикметником.

Частковокомпліментарні висловлення поділяються на декілька найбільш уживаних підгруп: «висловлення, які характеризують риси зовнішності адресата; внутрішні риси особистості; професійну майстерність; уміння та здібності; дії та вчинки; ментальні акти адресата; особи та предмети, що мають безпосереднє відношення до адресата» [13, с. 58]. Наприклад, дослідниця О. Кровицька зазначає, що більше 20 відсотків компліментів стосуються зовнішнього вигляду особи, вона це пояснює тим, що «продуктивність компліментів цієї групи свідчить про те, що українці в спілкуванні приділяють чимало уваги зовнішнім факторам» [15, с. 124].

Для кожної з виділених підгруп компліментарних висловлень характерний набір позитивно-оцінних лексичних одиниць і синтаксичних

моделей. Хоча багато з них є універсальними, тому що повторюються в різних типах компліментів. Разом з тим спостерігаємо закріпленість деяких конструкцій за певними типами компліментарних ситуацій.

Частковокомпліментарні висловлення звичайно «означають приписані адресату якості як постійно йому властиві. Тип висловлень, які характеризують відношення мовця до адресата, виражає схвалення через опис позитивних почуттів та емоцій мовця. У загальнокомпліментарних висловленнях цього типу таку оцінку найчастіше передає дієслово, що включає у своє значення емоційно-оцінний компонент» [11, с. 76]. Частіше такий вибір мовного оформлення використовується для передачі захоплення певними якостями адресата.

Прагматичне значення входить до семантичної структури висловлень як невіддільна частина і може мати прямі та непрямі (приховані) форми вираження. Вагомий внесок в дослідження цієї теми зробила Н. Кузенна [16]. Залежно від комунікативної спрямованості компліментарні висловлення вона поділяє на чотири різновиди: прямий, непрямий, взаємонаправлений комплімент і самокомплімент. Прямий комплімент безпосередньо спрямований на адресата, а в непрямому компліменті вплив здійснюється опосередковано. Також розрізняє взаємонаправлений комплімент, який передбачає наявність двох суб'єктів у комунікації та спрямований безпосередньо на адресу комуніканта. Також дослідниця розрізняє особливий вид – комплімент самому собі або самокомплімент, направлений на адресата, яким і є мовець (*Який я молодець; Ну, хіба ж я не красуня*).

І. Шкіцька [23], погоджуючись із класифікацією Н. Кузенни, підкреслює, що «усі різновиди компліментарних висловлювань передбачають заміщення позиції синтаксичної особи: позитивна оцінка

адресується присутній особі, навіть якщо вона не є безпосереднім учасником спілкування, або відсутній, із якою адресат перебуває в дружніх стосунках або пов'язаний родинними зв'язками. Зазвичай прямо чи опосередковано компліментарні висловлювання стосуються об'єкта впливу» [28]. Висловлення, що характеризують адресата, виражають позитивну думку мовця до адресата як особистості або про його якості, дії, вчинки тощо. Мовець наділяє адресата позитивною оцінкою, яка виражається в структурі речення, за допомогою відповідних засобів оцінки [32].

Залежно від кількості адресатів виділяють два типи компліментарних висловлень, у першому наявний лише один адресат, а у другому комплімент спрямований на кількох осіб.

Отже, класифікація компліментарних висловлень залежить від ознаки, покладеної в основу розрізнення цього поняття. Виділяють компліменти залежно від кількості адресатів, від комунікативної спрямованості, від аспекту позитивної оцінки, від змісту компліментарних висловлень, від способу вираження позитивної думки мовця про адресата.

РОЗДІЛ 2

СПЕЦИФІКА ВТІЛЕННЯ КОМПЛІМЕНТАРНИХ ВИСЛОВЛЕНЬ В ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ

2.1. Лексичні та графічні особливості оформлення компліментів

Головним виразником ілокуції компліментарного висловлення є позитивне оцінне судження про адресата, яке вибудовується завдяки вдалому поєднанню відповідних лексичних і синтаксичних засобів мови.

Лексичні засоби, що активно використовуються користувачами соціальних мереж як нормативні, так і на рівні анормативів, становлять цікавий соціолінгвістичний зріз сучасного українського суспільства. Саме лексичний рівень відображає реалії нашого сьогодення, адже підбір мовних засобів відображає не лише інтелектуальні особливості адресанта, а його оточення, яке активно впливає на мовну особистість.

Проаналізуймо найбільш цікаві лексичні засоби вираження позитивної оцінки в компліментах. Традиційно лексичні одиниці зі значенням позитивності в семантичній структурі компліментарних висловленнях представлені лексичними засобами, що належать до різних частин мови. Це іменники (*красуня, красавчик, молодчина, багіня, герой*), прикметники (*гарна/гарний, неперевершена/неперевершений, красива/красивий*), дієслова (*захоплююся, пишаюся, шаленію*), прислівники (*гарно, пречудово, бездоганно, неперевершено*).

Досить популярним є використання у компліментарних висловленнях розмовної лексики, наприклад: *Ти сексі* [Instagram]; *Мужиків багато, а гідних хлопців, як ти – одиниці* [Instagram]; *Крута*

чувіха [Instagram]; *Сукня просто відпад* [Instagram]; *Потрясний ти* [Instagram]; *Зашибісь, ти чел* [Instagram]; *Угарний прикид* [Instagram]. Просторічна лексика в компліментах створює ефект неофіційності, невимушеності у спілкуванні, ідентифікує адресанта як «свого» у групі або спільноті. Зокрема в аналізованих прикладах ми простежуємо широке використання елементарних синтаксичних конструкцій, що супроводжуються повторами, вигуками: *Воу, мені подобаються такі вихляси* [Instagram]; *Ну, ти чувак, даеш; Відпад, ти крута* [Instagram].

Цікавими є приклади компліментів з історизмами та архаїзмами, тому що, ця лексика трапляється переважно у художній літературі, рідше – у науковій. Використовуючи архаїзми у компліментах, адресант не лише дає позитивну оцінку, а й створює піднесене стилістичне забарвлення, наприклад: *Я вічно буду слухати твої уста* [Instagram]; *Твої уста говорять тільки правду* [Instagram]; *Твої перса такі ніжні і гарні* [Instagram]; *Ти як тоє злато* [Instagram]. На нашу думку, такі компліменти є втіленням особливо шанобливого ставлення, певної монументальності адресата. Історизми, що входять до пасивного словника української мови та не мають сучасних відповідників, функціують у компліментах доволі рідко. Вони пронизані атмосферою доби, де панує вічність, пор.: *Ти як княгиня мудра і недоторкана* [Instagram]; *Люди вибрали тебе, наш гетьмане, вітязе. Пишаємося тобою* [Instagram]; *Ти як той лицар захищай свої кордони* [Instagram]; *Ти красива, як княгиня* [Instagram].

У соціальній мережі «Instagram» нами зафіксовано компліменти з неологізмами на позначення нових професій, наприклад: *Лесю, ви найкращій інфобізер* [Instagram]; *Ти сторісмейкер від бога, такий вовлікаючий контент* [Instagram]; *Найкращій твітмейкер* [Instagram]. Фіксуємо орфографічну варіантність у правописі низки новотворів, що

зумовлено некодифікованістю цієї групи лексики, бо поняття тільки-но ввійшло в мову, тому така різниця є передбачуваною на стадії адаптації й уніфікації: *Твій рілз просто клас* [Instagram]; *Ну, ти прям такий чудний у рілсі* [Instagram]

Показово, що користувачі інтернет-простору часто самі долучаються до процесу творення нових слів. Не стали виключенням і компліментарні висловлення, у яких нами виявлено авторські утворення. Компліменти з оказіоналізмами становлять висловлення з високим експресивним забарвленням та мають індивідуальний характер. Особливістю таких компліментів є те, що ця фраза сприймається тільки обмеженим колом людей, мікрогрупою, де він є актуальним, пор.: *Яка красанета!* [Instagram]; *Красавочка* [Instagram]; *Ти ж моя шльондра-хахонда* [Instagram]; *Сімпапулька* [Instagram]; *Красатулька-пулька* [Instagram]; *Сябки красатульки* [Instagram]; *Топка*. Ми розуміємо, що переважна більшість таких слів так і залишаються у пасивному словнику, лише одиниці функціують в активному словнику як просторіччя.

Рідковживаними є компліментарні висловлення з ненормативною лексикою. Намагання оригінально виразити позитивне ставлення до адресата спонукає авторів до вживання абсценної лексики, що додає відповідного значення та емоцій. Адресантами переважно виступають чоловіки, які підкреслюють цим свою маскулінність, наприклад: *От паскудство, яка ти крута* [Instagram]; *У тебе добра жона від Бога* [Instagram]; *Ну в тебе і зад, баба без заду, як село без храму.* [Instagram]

Вартими уваги, на наш погляд, є компліменти з лексикою національної належності, що доволі широко представлені у соціальних мережах, пор.: *Маринка, ти справжня жидівка. Так гарно торгуєшся;* *Ну, ти скутий як жид* [Instagram]; *Я можу сказати, що ти справжня хохолка* [Instagram]. Цікаво те, що ні адресат, ні мовець не є

представниками згадуваних національностей. Компліментарне висловлення слугує лише підкресленням тієї характеристики, яка властива певному народу. Як засвідчує аналіз досліджуваного матеріалу, такі компліменти є виявом стереотипів.

Аналізуючи коментарі у соціальних мережах «Instagram» та «Facebook», натрапляємо на поодинокі компліменти із вказівкою на відому публічну людину. Такі висловлення в своїй структурі містять порівняння або протиставлення, наприклад: *Навіть якби мені запропонували дівчину з обличчям Сінді Кроуфорд, фігурою Джессіки Альби та дупкою Джєніфер Лопєс, то я б не проміняв цього гуманоїда на тебе* [Facebook]; *Ти схожа на Мерлін Монро; Вас звать не Пенелопа Круз?* [Instagram]

Найрозповсюдженішою особливістю лексичного оформлення компліментів є використання мовцем тавтології або повторення спільнокореневих слів у суміжних реченнях, наприклад: *А ти і був і є крутий! Круто, що допомагаєси* [Instagram]; *У тебе є друг? Я дружу тільки з найкрасивішими дівчатами! Давай дружити* [Instagram]; *З такою зовнішньою красою, можна обійтися і без внутрішньої краси* [Instagram]; *Ти самий, самий найкращий* [Instagram]. Ця особливість притаманна не лише підліткам та молоді, а й старшому поколінню, що на наш погляд, пов'язано з неуважністю мовців та обмеженим словниковим запасом. Варто перечитувати коментарі перед відправкою або редагувати у разі потреби. Хоча трапляються приклади, де повтор ужито свідомо, щоб надати додаткової стилістичної ваги окремій лексемі, зосередити увагу адресата на певній оцінній характеристиці, пор.: *Про таку зовнішність можна говорити і говорити* [Instagram]; *І хто ж сказав, що Ангели є тільки на небі?! Це не правда, адже я бачу Ангела на землі!* [Instagram]

У соціальних мережах частотними є компліменти, кальковані з російської мови, наприклад: *Твої **шуткі** найкращі; Гарний **вид** з номеру.* Такі інтерферентні явища зумовлені відповідними соціально-історичними процесами в Україні, бо росіянізми в нашому мовленні є наслідком багатовікового процесу насадження російської мови та знищення рідної мови. Тож не дивно, що такі компліменти досить популярні, адже калька та запозичення проникли в нашу мову, засмітили її та перетворили на суржик. Прикладом цього також є граматична інтерференція, що представлена калькуванням форм російської мови при творенні вищого та найвищого ступеня порівняння прикметників, пор.: *Ти **самий** крутий актор, якого я знаю [Instagram]; виконав дуже гарно [Instagram]; Дуже прикольне відео; ти **самий** талановитий, обожнюю тебе; **сама** гарна дівчина [Instagram].*

Цікавим, на наш погляд, є комплімент, перекладений із російської казки (*Хто на світі всіх миліше, усіх прекрасніше й добріше? Звичайно ж ти; Дівчина-краса довга коса [Facebook]*) Цей вид компліментарних висловлень дуже рідко трапляється в мережі «Instagram», а використовується переважно у «Facebook». Це можна пояснити зменшенням популярності зазначеної соціальної мережі серед молоді. У наш час виникла певна вікова градація соціальних мереж, що не могло не відбитися на мовному оформленні коментарів. «Instagram» є молодшим і більш лаконічним порівняно із соціальною мережею «Facebook».

Натрапляємо на поодинокі приклади вживання анормативів на лексичному рівні. Наприклад, нами зафіксовано компліменти з неправильним уживанням слів-паронімів. Таке явище призводить до непорозуміння, комічних ситуацій, пор.: *А в житті ви набагато **ефективніша**, ніж в телевізорі;* (вочевидь особа хотіла сказати «набагато ефектніша») [Instagram]; *Ти майстер мисливської **вдачі*** (замість удача)

[Instagram]; *Ти виконав на ура своє **воєнне** покликання* (замість військове) [Instagram]. Пояснюємо такі приклади недостатньо сформованою мовною компетентністю дописувачів соціальних мереж.

Але варто відзначити, що автори компліментів також виявляють свою мовну ерудицію, використовуючи у висловленнях описові звороти мови та фразеологічні одиниці. Компліменти з перифразом характеризуються яскравою виразністю, додатковою емоційністю і використовуються для підсилення впливу на адресата, наприклад:;
*За останні роки твоє ім'я асоціюється із **золотим** голосом* [Instagram];
*Наша **золота** рибка – молодчина! Так старалася і виграла ці збори* [Instagram].

Фразеологізми у відповідних мовленнєвих ситуаціях сприймаються як образні, доволі емоційні, одиниці, бо вони стилістично зорієнтовані на підсилення певної ознаки, процесу. Тому в компліментарних висловленнях вони завжди привертають до себе увагу адресата, пор.:
*Хороший **як** кров з молоком* [Instagram]; *Голову **зламав**, що ж сказати. Ти справжній **молодець*** [Instagram]; *Молодчина, **скинула** ярмо **врейті-рейт*** [Instagram].

Також доволі часто фіксуємо компліменти, в яких усі слова або фрази англійської, французької, німецької мов написані кирилицею. Такі висловлення становлять приклад використання макаронічної мови – уподібнення або суміш декількох мов в одному реченні, наприклад:
*Пардон, **мадмуазель**, ви така **чарівна*** [Instagram]; *Ексюз ми, **мон ш ері**, ви **неймовірно** готуєте ці **цукерки*** [Instagram]; *Ахтунг! Ну ти й **красава*** [Instagram]. Такі, з одного боку, є прикладом увиразнення та засобом експресивності, а з іншого – засмічують і спотворюють нашу мову, пор.:
*ю **аре а сексі** леді; ю **аре соу** **бютифул*** [Instagram]; *просто **зе бест**; **анбелівабл*** [Instagram]; *ю **аре преті** **герл*** [Instagram]; *Ти **просто***

анбелівабл [Instagram]; *Ти надихаєш, май лав* [Instagram]; *Ти дуже бюти*; *Лідо, ти для мене спеціал* [Instagram]. Зрідка натрапляємо на компліментарні висловлення, у яких навпаки українські слова написані латиницею: *Kracccavchik!* [Instagram]; *Molodchinka* [Instagram]; *Klass*; *Vrodliva* [Instagram]. Особливості орфографії у таких прикладах зумовлені використанням мовцем фонетичної гри або гри з латиницею.

У соціальній мережі «Facebook» нами виявлено компліменти з використанням «P.S.», що стоїть наприкінці висловлення і служить вираженням додаткового значення, наприклад: *Тільки завдяки таким хлопцям як Роман – ще залишається надія! Руїна наступає ... P.S. а ти і був і є крутий! Круто, що допомагаєш!; Ти неймовірна людина. Геній, але з тобою важко жити. Ти душиш мене... P.S. Але попри все, Ти незвичайно класний* [Facebook]. Використання «P.S.» дозволяє мовцеві сконцентрувати увагу адресата на головному, на його погляд, виокремити найпозитивніше й найважливіше.

Однією з особливостей компліментарних висловлень в інтернет-комунікації є специфічне, іноді надмірне, використання знаків пунктуації (знаків оклику, питання, трьох крапок), а також смайликів, емоджи (емодзі), картинок, завдяки яким комплімент набуває не лише вербального, а й невербального вираження почуттів й емоцій автора.

Компліментарні висловлення, що супроводжуються смайликами чи картинками, покликані збільшити емоційний вплив на адресата, візуалізувати й доповнити те, що не завжди можна передати словами через низку об'єктивних і суб'єктивних причин, наприклад: *Ти молодчина, я у тебе 😍* [Instagram]; *ти 🐱* [Instagram]; *Ми за тебе 🙌* [Instagram]. Мова інтернет-комунікації активно послуговується законом економії мовних зусиль, це, на нашу думку, й пояснює таку популярність

графічних невербальних засобів у соціальних мережах. Швидко спілкуватися, оперативно коментувати дописи користувачів сьогодні дозволяє широкий спектр різноманітних зображень, що часто використовуються самостійно. Тому спостерігаємо активне використання адресантами компліментів-емоджі, у яких лише смайлики чи картинки (👍👍👍; 🍷🍷🍷).

У старшого покоління є певна пересторога щодо використання емоджі, тому на зміну їм приходять компліменти з продубльованим використанням значків, що нагадують смайлики, пор.: *Ти молодець ::;* *Красотулька:))))))* [Instagram]; *Дякую Вам за підтримку, ви просто неймовірна аудиторія :))))* [Instagram]. Або використовують велику кількість знаків оклику чи питання, таким чином акцентуючи увагу адресата, передаючи відповідну інтонацію, наприклад: *Ну ви й молодець!!!!!!* [Instagram]; *Вам вдалося звернути увагу аудиторії на наших планах!!!?!!* [Instagram]; *Ви хороша людина!!!!????;* *Ти так схудла????!!!* [Instagram].

Як засіб увиразнення та привертання уваги адресата використовуються компліменти, у яких кожне слово починається з великої літери, наприклад: *Гарна Фігура* [Instagram]; *Неймовірний Погляд* [Instagram]; *Чудове Обличчя* [Instagram]; *Гарний Інтер'єр Що Відображає Твій Внутрішній Світ* [Instagram]; *Ти Просто Загадка* [Instagram].

Для підсилення емоційного впливу компліментарних висловлень та наближення їх до усної форми вияву мовець часто намагається зробити акцент на якомусь певному слові чи фразі. Для цього він використовує повтор одного чи декількох голосних, рідше приголосних, звуків (*Ти Краааасооотааа* [Instagram]; *Мооолодчишинкааа* [Instagram]; *Ти*

суууунееер [Instagram]; *Неееймооовірна* [Instagram]; *Якаааа жжжжжж Ти*; *Пррооостоо не вірю, що ти така* [Instagram]; *Сееексії* [Instagram]). Або мовець може використовувати прийом написання слів великими літерами для досягнення того ж ефекту, наприклад: *АГОНЬ* [Instagram]; *ТИ МОЛОДЧИНКА* [Instagram]; *НЕЙМОВІРНО* [Instagram]; *КЛАСНО*; *НЕЗРІВНЯННО* [Instagram]; *КУКОЛКА* [Instagram]. У висловленні може привертатися увага лише до одного слова, яке є, на думку мовця, найбільш важливим, пор.: *Ти знаєш, що ти КРАСУНЯ* [Instagram]; *Ти НЕЙМОВІРНО красива* [Instagram]. Кількість таких компліментарних висловлень поступово збільшується. На наш погляд, вони дуже цікаві за написанням і зазвичай не залишаються непоміченими.

Серед особливостей графічного оформлення компліментів ми фіксуємо висловлення, переважно представлені в мережі «Instagram», у яких усі слова написані через дефіс (*Бомба-ракета-пітарда* [Instagram]; *Супер-красуня-ти* [Instagram]; *Чарівна-дівчина-красуня* [Instagram]; *Супер-пупер-молодчинка* [Instagram]; *Ти-ж-моя-молодчинка* [Instagram]). Такий цікавий спосіб написання є виявом того, що це висловлення для мовця склалося в єдине поняття, тому весь комплімент об'єднано в одне графічне слово-речення.

Останнім часом компліментарні висловлення в мережі «Instagram» та «Facebook» подаються з використанням хештегів, наприклад: *Виглядаєш просто #блискуче* [Instagram]; *Ти просто #конфетка* [Instagram]; *Ти #неймовірна* [Facebook]; #круть. Хештеги використовуються автором для привернення уваги та легкого пошуку публікацій у соціальних мережах.

Отже, компліментарні висловлення на лексичному рівні широко представлені низкою елементів таких, як просторічна лексика, неологізми, оказіоналізми, історизми, архаїзми, аргі тощо, що становлять

різношарову лексику, яка відтворює реальний стан мовної обізнаності автора. Додаткове графічне оформлення компліментів за допомогою смайликів, емоджи, знаків оклику чи питання окличних надає висловленням особливого емоційного навантаження.

2.2. Особливості граматичного вираження компліментів у соціальних мережах

У наш час компліменти змінили свою форму вияву з усної на писемну в інтернет-просторі. Саме у компліментах наше покоління прагне виразити свої почуття, намагаючись при цьому бути дотепними та сміливими, що часто призводить до помилок, надмірних перебільшень.

Компліментарні висловлення в українській мові на синтаксичному рівні реалізуються найрізноманітнішими конструкціями. Більшість компліментів, які ми вживаємо або отримуємо на свою адресу, оформленні як прості речення. У соціальних мережах «Instagram» та «Facebook» нами засвідчено також переважання компліментарних висловлень – простих речень.

Часто вживаними є компліменти, оформлені як двоскладні непоширені речення, причому підмет передовсім виражений особовим займенником, а присудок складений іменний, наприклад: *Ти — чарівна!* [Instagram]; *Ти — неповторна!* [Instagram]; *Ти — неперевершена!* [Instagram]; *Ти — розумниця!*; [Facebook], *Ти — принцеса!* [Instagram]; *Ти — красуня!* [Instagram]; *Ви — геній!* [Instagram] За емоційним забарвленням ці речення є окличними, а увага на значенні предиката додатково акцентується за допомогою паузи й уживання тире між підметом, вираженим особовим займенником, та іменною частиною складеного присудка, вираженою іменником або прикметником.

Нами зафіксовано також численні приклади компліментарних висловлень – двоскладних поширених речень. Найбільш уживаним поширювачем виступає узгоджене означення, виражене прикметником або займенником, наприклад: *Ти розумна і красива дівчина!* [Instagram]; *Ти несеш всім людям тільки позитивні емоції* [Instagram]; *Твій аромат притягує* [Instagram].

Цікавими є синтаксичні одиниці, поширені таким різновидом означення як прикладка: *Ти ж моя подруга-іменинниця* [Instagram]; *Ти дівчина-дюймовочка* [Instagram]; *Ти – дівчина-красуня!* [Facebook]. Серед поширювачів, уживаних у компліментах, виявлено традиційно й додатки та обставини, наприклад: *Ти страшенно гарна сьогодні* [Instagram]; *Ти жах який розумний* [Instagram]; *Ти страшно мила дівчина* [Facebook]; *Ти нестерпно приваблива* [Instagram]! Останні приклади є особливо цікавими, оскільки засвідчують також використання оксиморона у компліментарних висловленнях (*страшно мила, нестерпно приваблива, страшенно гарна*). Показово, що вони не несуть негативної характеристики, а навпаки підсилюють позитивну оцінку адресата завдяки поєднанню протилежних понять.

Відзначаємо також уживання двоскладних неповних речень, у яких пропущено підмет, що встановлюється ситуативно, а присудок виражений дієсловом у формі однини минулого часу: *Закохався знов* [Instagram]; *Закохався в тисячний раз* [Instagram]; *Заманила очима* [Instagram]; *Причарувала поглядом* [Instagram]; *Вразила усмішкою наповал* [Instagram]; *Втратив дар мови від краси* [Instagram]; *Зарум'янилася від солодких слів* [Facebook]. Найчастіше такі компліменти пишуть чоловіки, на відміну від жінок. Зазвичай такі речення поширюються додатком, вираженим іменником у формі орудного відмінка зі значенням інструменталія (*причарувала очима, поглядом,*

уsmішкою), у формі знахідного відмінка із значенням прямого об'єкта (втратив *дар мови, спокій, сон*), у формі родового відмінка із значенням об'єкта (*зарум'янилася від слів, компліментів, уваги*).

Розповсюджені компліменти з означальними прислівниками (*красиво, ідеально, шалено, прекрасно, чудово, приголомшливо, неймовірно*), що виконують у реченні синтаксичну функцію обставини міри й ступеня, способу дії, наприклад: *Ти неймовірно прекрасна* [Instagram]; *Ідеально готуєш* [Instagram]; *Красиво написав* [Instagram]; *Приголомшливо гарна* [Instagram]; *Це був шалено прекрасний день* [Instagram].

Нами зафіксовано компліментарні висловлення, оформлені як односкладні речення. Найбільш уживаним типом односкладних речень є номінативні як поширені, так і непоширені. Номінативні поширені речення презентовані конструкціями з головним членом, вираженим іменником у формі називного відмінка однини або множини, та узгодженим означенням, вираженим прикметником або займенником, наприклад: *Прекрасна фігура* [Instagram]; *Гарні очі* [Instagram]; *Чуттєві губи* [Instagram]. Зрідка спостерігаємо номінативні односкладні речення, поширені неузгодженим означенням: *Злодійка мого серця*.

Важливо відзначити, що серед номінативних речень часто вживаними є конструкції, у яких головний член речення виражений субстантивованим словом, наприклад: *Досконала!* [Instagram]; *Бездоганна!*; *Розумний* [Instagram]; *Класний* [Instagram]; *Доглянута і приваблива* [Facebook]. У таких реченнях яскраво простежується поєднання номінації особи та її емоційної оцінки. Попри те, що комплімент складається лише з одного слова, він є дуже дієвим, адже характеристика адресата передана одним влучним словом.

Компліментарні висловлення, оформлені як односкладні дієслівні речення, представлені поодинокими прикладами в соціальних мережах: (*Захоплююся тобою!* [Instagram]; *Шаленію від тебе* [Instagram]) Причому переважають означено-особові речення, у яких головний член виражений дієсловом у формі першої особи однини теперішнього часу.

Серед компліментарних висловлень нами зафіксовано конструкції, що традиційно розглядаються як прості ускладнені речення. Аналіз досліджуваних одиниць засвідчив, що зазвичай компліменти ускладнені однорідними членами речення, вставними словами або звертаннями.

Прості речення, ускладнені звертаннями, найбільш активно представлені серед компліментарних висловлень. У функції звертання виступають імена або імена й по батькові адресата (*Тетяно, ти молодець* [Instagram]; *Валерій Петровичу, не очікувала від вас такого шоу* [Instagram]; *Катерино Вадимівно, ну як вам так вдається залишатися непохитною у цей складний та буремний час* [Instagram]), іменники та субстантивовані частини мови, що називають людей за статтю, їх родинними стосунками, соціальним статусом, рідше професією особи (*Дівчино, ти неймовірна* [Instagram]; *Люба, ти така прекрасна* [Instagram]; *Коханий, ти такий пунктуальний* [Instagram]). Також ми фіксуємо компліменти зі звертаннями, поширеними прикметниками та займенниками (*Моя премола подруго ! Ти така молодець* [Instagram]; *Моя музо, тільки ти надаєш мені натхнення для всіх справ* [Instagram]; *Дорогенький Павло Михайлович, ви просто ЧУДО* [Facebook]) Для додаткового емоційного забарвлення у компліментах спостерігаємо активне вживання поширених і непоширених звертань, виражених іменниками з демінутивними суфіксами, наприклад: *Котусику мій* [Instagram]; *Зайченятко, ти така молодець* [Instagram]; *Я пишаюся*

тобою Барсику мій [Instagram]; *Який ж ти розкішний, Котусику* [Instagram]; *Ти неперевершений, мій бубусик* [Facebook].

Зауважимо, що природною формою звертання в українській мові є вокатив, але, як засвідчує аналіз, часто мовці замість кличного відмінка вживають називний, наприклад: *Олексій, так старатися* [Instagram]; *Юля, ти така витончена!* [Instagram]; *Костя, не сумуй! Такий гарний хлопець не повинен розстроюватися по дрібницям!* [Instagram]

Також часто вживаними є компліментарні висловлення, ускладнені однорідними членами речення, наприклад: *Ти здаєшся такою ніжною, гарною і невимушеною* [Instagram]; *Ти такий розумний і геніальний* [Instagram]; *Твоя зачіска, твоє волосся, аромат твоїх парфумів просто неймовірні сьогодні* [Instagram]; *Твоє волосся, вії, губи, блакитні очі й біла шкіра так красиві, так доглянуті і так досконалі!* [Instagram]). Отже, серед простих речень, ускладнених однорідними членами речення, переважають конструкції з однорідними присудками (як простими, так і складеними іменними) та однорідними означеннями та додатками. Переважно такі компліменти адресовані дівчині або жінці й, відповідно, краще сприймаються жіночою половиною.

Трапляються поодинокі приклади компліментів – простих речень, ускладнених вставними словами (*Кажуть, ти стала ще кращою* [Instagram]; *Ти, до речі, дуже тендітна* [Instagram]; *По-перше, ти сьогодні просто вау, по-друге, ти ж моя подруга-іменинниця* [Instagram]; *До речі, сьогодні ти виглядаєш надзвичайно* [Instagram]; *Напевно, ця помада підходить тобі краще ніж попередня*). Вони використовуються мовцем для вираження емоційної оцінки, способу оформлення думок або активізації адресата.

Складні речення як одиниці вищого порядку, побудовані з умовно простих речень, серед компліментарних висловлювань у соціальних

мережах засвідчені нами набагато рідше. На нашу думку, це пов'язано з особливостями інтернет-спілкування, коли молоді люди використовують телеграфний стиль, економлячи мовні зусилля, а складне речення вимагає більше часу для утворення й написання. Серед аналізованих компліментів під час суцільної вибірки нами виявлено поодинокі приклади переважно складних безсполучникових речень з однорідними частинами, наприклад: *Ти неймовірна, ти сенс мого життя, його спрага, неймовірні моменти і найзаповітніше бажання* [Instagram]; *Тобі іде ця зачіска, блондинкою ти стала навіть красивіша* [Instagram]. Також фіксуємо низку прикладів компліментарних висловлень із прямою мовою: *Я не вмію говорити красиво, але все ж мені хочеться сказати: «Ви дивовижно прекрасні!»* [Instagram]; *Хочу сказати саме Вам комплімент «Ви чудово виглядаєте»;* *Хочеться тільки Вам компліменти говорити «Неймовірно чарівно виглядаєте у такому образі»* [Instagram]. У цих конструкціях зазвичай слова автора передують прямій мові.

Отже, компліментарні висловлення у соціальних мережах представлені різноманітними синтаксичними конструкціями, серед яких на рівні простого речення переважають односкладні номінативні речення, двоскладні зі складеним іменним присудком; простими ускладненими – реченнями зі звертаннями й однорідними членами речення. Як поширювачів простих конструкцій найчастіше фіксуємо узгоджені означення, виражені якісними прикметниками або присвійними займенниками. Складні синтаксичні структури представлені поодинокими прикладами.

2.3. Комплексний аналіз компліментарних висловів

У процесі аналізу компліментарних висловів на окремих рівнях, ми дійшли до висновку, що він є неповним, адже не відбиває повну, глибоку характеристику комплімента, не точно передає наміри та мотиви особи. Комплексний аналіз є ефективним, оскільки дає нам можливість проаналізувати компліментарні вирази з різних боків, і гарантує ґрунтовний аналіз цього мовного явища.

Для прикладу пропонуємо дослідити таке висловлювання: *«І хто ж сказав, що Ангели є тільки на небі???! Це не правда, адже я бачу Ангела на землі!»* [Instagram] На синтаксичному рівні – це багатокомпонентне речення, що складається з двох складнопідрядних речень. Перше – *«І хто ж сказав, що Ангели є тільки на небі ?!»* – складнопідрядне речення, у якому головна частина *«І хто ж сказав»*. Це просте, неускладнене, повне, питальне речення. Воно виражає заперечення певного загальновідомого факту, передбачає другу частину, за змістом не потребує додаткових другорядних речень, основне навантаження покладено на семантичний рівень. Друга частина – *«Ангели є тільки на небі ?!»* – виражена простим, повним, неускладненим реченням. Воно є якимось занадто стереотипним чи навіть фантастичним фактом, тому і перша частина виражає його заперечення. Характерною особливістю є те, що у цьому реченні не пропущено дієслівну частку, хоча в більшості випадків вона відсутня. Однак це речення вимагає її наявності, за її відсутності речення стає незрозумілим та неповним *«Ангели тільки на небі?!»*.

Друге речення – *«Це не правда, адже я бачу Ангела на землі!»* – складнопідрядне причини, і перша частина – *«Це не правда»* – просте неповне, неускладнене, непоширене. Мовець відкрито повідомляє, що подана інформація неправдива. До цього речення спеціально уведено таку невелику кількість слів, адже саме по собі воно і не передбачає їх, це

просто констатація факту. Підмет – виражений займенником *«це»*, присудок – *«є не правда»* – складений іменний, складається з пропущеної дієслівної зв'язки *«є»* та іменника *«правда»* в Називному відмінку із заперечною часткою *«не»*.

Друга частина – *«адже я бачу Ангела на землі!»* – це просте, повне, неускладнене речення, поширене. Підмет – виражений займенником, присудок – простий відтворений дієсловом першої особи однини, дійсного способу, теперішнього часу. Саме ця частина і містить завуальований комплімент, адже мовець прямо не порівнює адресата з *«янголом»*, а створює дисонанс, адже перша частина містить повне заперечення, а от саме друга спростовує це твердження.

На лексико-семантичному рівні – це речення, до якого уведено порівняння. Автор указує на подібність адресата компліменту з ангелом, і вербалізує цей когнітивний смисл лексемою *«ангел»*. У першій частині, автор заперечує існування цього міфічного образу на Землі, у другій – навпаки, представляє: *«адже я бачу Ангела на землі»*. Такий прийом є вдалим через те, що перша частина компліменту виражає заперечення або спростування факту, а от друга – це власне комплімент завуальований під констатацію факту.

На графічному рівні слово *«ангел»* двічі написано з великої літери, хоча правопис цього слова передбачає написання його з малої. Особливість написання цього слова зумовлена тим, що адресант надає йому магічного значення, тому пише його з великої.

І ще однією особливістю графічного рівня – є використання лексеми *«земля»*. Якщо мовець мав на увазі назву планети, то треба писати з великої, а якщо він мав на увазі місце життя та діяльності людей, то треба писати з малої. Ми схилиємося до другого варіанту, адже у цьому випадку створюється така собі антонімічна пара *«ангел»* та *«на землі»*,

чим мовець намагався передати нереальність такої події, швидше фантастичної, ніж реальної.

У вислові функціонує антонімічна пара висловлювань «на небі» та «на землі», обидві обставини місця є в компліменті ключовими за смислом, адже завдяки такому прийому мовець виділяє місце подій. У тексті вислову автор протиставляє ці два поняття.

Отже, це багатоконпонентне речення. Мовець уживає заперечення для підсилення другої частини, що робить її більш дієвою, створюється відчуття унікальності. Вагоме місце займає лексема «ангел» написана з великої літери, що й підкреслює магічність цього компліменту.

Проаналізуємо висловлювання: *«Ти нестерпно приваблива!»* [Instagram]

Із погляду синтаксичної будови це – просте речення з пропущеною дієслівною зв'язкою «є», присудок – «є приваблива». Обставина міри і ступеня виражена прислівником «нестерпно» разом і з лексемою «приваблива» створюють на лексико-семантичному рівні – оксюморон. Прислівник «нестерпний» за тлумачним словником означає «важко або неможливо витерпіти, перенести» [1].

Отже, цей лексичний засіб було використано спеціально для передачі особливої ознаки особи. Таке поєднання зовсім різних поняття створює ще більший дисонанс. Показово, що вони не несуть негативної характеристики, а навпаки підсилюють позитивну оцінку адресанта завдяки поєднанню протилежних понять.

На графічному рівні відсутні особливості, це спричинено тим, що на лексичному рівні мовець використав впливовий емоційний засіб в, через це всі інші рівні не перевантажені.

Отже, цей комплімент - виражений простим неускладненим реченням, вагоме емоційне навантаження та експресія мовлення передані

оксюморонам на лексико-семантичному рівні, що й виражає смислову суть компліменту.

Для глибини аналізу додамо висловлювання: *«Маринка, ти справжня жидівка. Так гарно торгуєшся»* [Instagram].

Наведений комплімент на синтаксичному рівні складається з простих речень, поєднаних смисловими зв'язками. Перше речення *«Маринка, ти справжня жидівка»* – просте з пропущеною дієслівною зв'язкою «є», підмет виражений займенником «ти», присудок – словосполученням «є жидівка», ускладнене звертанням, вираженим іменником, жіночого роду, у називному відмінку, суфікс *-к-* є засобом створення ласкаво-пестливої форми *«Маринка»*, що створює певний дисонанс, адже поєднання пестливої форми звертання та лексеми «жидівка» в одному реченні свідчить про стереотипність цього поняття.

Друге речення *«Так гарно торгуєшся»* – просте, неускладнене, має пропущений підмет «ти», що досить легко відновити з попереднього речення, із контексту розуміємо, що мовець спеціально висловився так, щоб уникнути повтору слів.

Лексичний рівень у першому реченні представлений лексемою «жидівка», що вказує на образливе називання євреїв. Адресант це зробив навмисно, адже мав намір висловити комплімент (похвалити особу, яка вміло торгується), використавши образну характеристику стереотипного поняття «жидівки».

Отже, представлений комплімент – це прості два речення, поєднані між собою за смисловими зв'язками, пропущеним підметом та стереотипними уявленнями.

Цікавим, на нашу думку, є висловлювання *«Навіть якби мені запропонували дівчину з обличчям Сінді Кроуфорд, фігурою Джессіки*

Альби та дупкою Дженифер Лопес, то я б не проміняв цього гуманойда на тебе» [Instagram].

Синтаксичний рівень презентовано складнопідрядним реченням умови. Перша частина – *«Навіть якби мені запропонували дівчину з обличчям Сінді Кроуфорд, фігурою Джессіки Альби та дупкою Дженифер Лопес»* – це просте, повне речення, ускладнене однорідними означеннями *«з обличчям Сінді Кроуфорд, фігурою Джессіки Альби та дупкою Дженифер Лопес»*, вираженими іменниками в Орудному відмінку в поєднанні з власними назвами відомих людей. Автор послуговується порівнянням, створеним на основі певної характеристики, притаманної цим людям. На нашу думку, така характеристика вже є застарілою. Це означає, що якби зараз мовець мав бажання висловити комплімент, посилаючись на іншу людину, то використав би інше ім'я. Наприклад, *«попою як у Кім»* чи *«фігурою Олі Полякової»*, хоча це зауваження є досить відносно, залежить від уподобань мовця. Ще однією особливістю цього тексту – є використання імен лише представників європейського шоу-бізнесу, і відсутність українських, що є досить дивним, адже серед представників нашої нації та особливо відомих людей є особистості, які створили особистий бренд та асоціюються у нашій свідомості з певною характеристикою, наприклад, як було вказано вище *«попа як у Кім»*, *«характер як у Полякової»*.

Лексичною особливістю цієї частини компліменту є вживання автором фрагмента лексеми *«дупкою»*. Вербалізувати це поняття можна різними лексемами, переважна їх більшість має згрубілий відтінок. Мовець ж обирає досить ніжну форму, що свідчить про легкість, ніжність його ставлення до видатної особи.

Такий доволі великий список порівнянь говорить про те, автор намагається поєднати всі, на його думку, найкращі риси в одній людині –

адресатові компліменту, це відповідно створює такий піднесено-романтичний настрій. Нагромадження таких порівнянь інтригують та мотивують реципієнта читати далі.

Підмет «мені» виражений займенником у давальному відмінку однини, присудок «запропонували» – дієслово минулого часу, множини, пасивного стану. Таке мовне вираження й передбачає звичайне умовне речення, тому це не можемо вважати специфічною рисою досліджуваного тексту.

Друга частина речення презентована висловленням *«то я б не проміняв цього гуманоїда на тебе»*, яке є простим, повним, неускладненим реченням. Підмет у цій частині виражений займенником, першої особи однини. Присудок *«б не проміняв»* представлено дієсловом минулого часу першої особи множини, що співвідноситься з дієсловом першої частини, та двома частками «не» та «б», що підкреслюють умовність цього речення.

Характерною особливістю цієї частини на лексичному рівні є лексема «гуманоїд», що за своїм значенням указує на «людиноподібну істоту» [16], що саме по собі дуже дивно, адже не зрозуміло до кінця що власне намагався сказати цим мовець, який глибинний смисл вклав у це висловлювання. Автор порівнює «обличчя Сінді Кроуфорд, фігуру Джессіки Альби та дупку Дженіфер Лопес» із поняттям «гуманоїд», хоча читачеві не зрозуміло чому. Можливо, вищеназвані якості та їх носії не є для мовця привабливими. Адресант послуговується іменником «гуманоїд», ужитим в однині, замість форми множини «гуманоїдів», можливо, це – одруківка. Хоча у нас є припущення, що використання такої кількості порівнянь, а потім уживання лексеми «гуманоїд» свідчить про те, що мовець мав намір підкреслити, що вище вказані характеристики не є для нього суттєвими, як для більшості людей, тобто

такий прийом ужитий спеціально, щоб довести, що адресант компліменту є кращим за всіма параметрами.

На графічному рівні відсутні особливості, що спричинено, на нашу думку, досить суттєвою перевагою синтаксичного та лексичного рівнів.

Отже, наведений вище комплімент – це поєднання двох простих речень. У першому – подано велику кількість характеристик, що відбивають ставлення мовця до адресата, і є для нього сталими поняттями, а в другій частині речення особа порівнює усі ці поняття з концептуальним смислом «гуманоїд», вербалізованим однойменною лексемою, що розвінчує усі фантазії та дає нам зрозуміти, що адресат компліменту є для нього значно важливішим.

Проаналізуємо таке компліментарне висловлювання: *«Хто на світі всіх миліше, усіх прекрасніше й добріше? Звичайно ж ти»* [Facebook].

На синтаксичному рівні – це два простих речення. Перше *«Хто на світі всіх миліше, усіх прекрасніше й добріше?»* – це просте, ускладнене однорідними складеними іменними присудками з пропущеною дієслівною часткою «є» – «є миліше», «є прекрасніше» та «є добріше» вираженими прикметниками у вищому ступені порівняння, але під час інтерпретації цього вислову з російської мови, а саме з казки Пушкіна «Казка про мертву царівну і сімох богатирів» мовець не врахував особливості перекладу, та вжив не характерну форму прикметників вищого ступеня для української мови, замість «миліший» – «миліше», «прекрасніший» – «прекрасніше», «добріший» – «добріше». Це говорить про те, що мовець або не знав цих характерних рис або не звернув увагу. У нас є припущення, що адресант – людина старшого віку, що переходить на українську мову у спілкування та саме через це вжила кальку з російської.

Підмет – «хто» виражений питальним займенником підсилює риторичну фігуру – риторичне питання. По своїй суті воно не передбачає відповіді, адже в собі вже має його. Але мовець підкреслює цей прийом другим реченням «Звичайно ж ти» – простим, повним, поширеним. Підмет виражений особовим займенником чоловічого роду, присудок – це пропущена дієслівна зв'язка «є». Прислівник «звичайно» виступає у ролі ствердження.

На графічному рівні не зафіксовано ніяких особливостей, це зумовлено тим, що значно переважають лексичний та синтаксичний. Щоб не перевантажувати висловлення мовець і не виділяє їх на письмі.

Отже, цей комплімент становить собою риторичне питання, перекладене з російської казки Пушкіна, має особливості перекладу, при творенні ступеня порівняння прикметників. На нашу думку мовець – це представник старшого покоління, що зумовлено і виробом соціальної мережі «Facebook» та мовним утіленням компліменту.

Цікавим, на нашу думку, є висловлювання «Тільки завдяки таким хлопцям як Роман – ще залишається надія! Руїна наступає ... P.S. а ти і був і є крутий! Круто, що допомагаєш!» [Facebook], що становить собою сполуку речень, які складаються з чотирьох частин. Перша «Тільки завдяки таким хлопцям як Роман – ще залишається надія» – просте, повне, стверджувальне, ускладнене. Підмет «надія» – це іменник жіночого роду, присудок «залишається» виражений дієсловом теперішнього часу третьої особи однини, недоконаного виду. Це речення ускладнене порівняльним зворотом «як Роман», що складається з порівняльного сполучника «як» та іменника в називному відмінку однини чоловічого роду на позначення імені Роман. Через порівняння передано характеристики особи, в нашому випадку «таких хлопців» та «Роман», але мовець не дає жодної ознаки, яка б характеризувала ці два поняття,

мовець робить все, щоб адресат та читачі самі визначили цю характеристику для себе. Для когось це «хоробрість», «мужність» чи «відвага» або щось інше.

На графічному рівні цей мовний прийом не було виділено комами, хоча правило передбачає цього, це зумовлено тим, що цей комплімент доволі складний у емоційному та смисловому плані, тому мовець міг не перевантажувати або навіть, забути поставити кому.

Друга частина досить сильно інтригує читача своїм змістом «*Руїна наступає ...*». Це просте речення, повне, двоскладне, неускладнене. Підмет – «руїна» виражений іменником, жіночого роду, однини, Називного відмінку. Присудок «наступає» – це дієслово теперішнього часу, третьої особи однини, недоконаного виду. По суті це досить коротке речення, що передає високу напругу за рахунок невеликої кількості слів, лише двох, та три крапки. Мовець ніби перериває власну думку, дає читачеві самому додумати продовження та робить певну паузу для міркувань. Та, на нашу думку, автор також використав її для позначення уривчастості мовлення від хвилювання, збудження й узагалі сильних переживань. Тому не дивно, що третя та четверта частини досить потужно контрастує з двома іншими.

Наступна частина «*P.S. а ти і був і є крутий!*» – просте речення, присудки – складені іменні, перший виражений дієслівною зв'язкою «є» та прикметником «крутий», другий також виражений дієслівною зв'язкою тільки минулого часу «був» у поєднанні з тим самим прикметником. Підмет «ти» – простий, виражений займенником у Називному відмінку, чоловічого роду однини. На графічному рівні автор не використав кому що розділяє присудки «*P.S. а ти і був, і є крутий!*». Також на графічному рівні цей комплімент характеризується використанням «P.S», що дозволяє мовцеві сконцентрувати увагу

адресата на головному, на його погляді, виокремити найпозитивніше й найважливіше.

І остання частина комплементарного висловлення – «Круто, що допомагаєш» виражена простим реченням з пропущеним підметом «ти», який можна відновити з попередньої частини чи за допомогою присудка «допомагаєш», вираженого дієсловом другої особи однини, теперішнього часу, недоконаного виду.

Особливістю двох останніх речень на лексичному рівні є використання мовцем повторів спільнокореневих слів. Наприклад, спостерігаємо це мовне явище у висловленні: «крутий» *P.S. а ти і був і є крутий! Круто, що допомагаєш!*». Ці лексеми, розташовані в одному ряду, послідовно. Це зумовлено тим, що у другій частині речення відтворено хвилювання, збудження, переживання, емоції, таким чином автор з метою їх яскравого відтворення увів до тексту такий повтор слів, і адресат розуміє значущість, важливість фрази.

Отже, цей комплімент становить сполуку речень, яку умовно можна поділити на дві частини, де перша є компліментом, а друга – своєрідний потік емоцій, у яких автор намагався передати подяку за допомогу.

Таким чином, такий комплексний аналіз дає змогу відтворити усі тонкощі та особливості компліментів сучасної комунікації, що точно, конкретно висвітлює в них приховані деталі.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження були зроблені наступні висновки:

Компліментарні висловлення є об'єктом вивчення гуманітарних та соціальних наук. Для тлумачення терміна «комплімент» використовуються різні підходи, тому ми спостерігаємо досить велику кількість визначень. Але вони не є повними та актуальними для предмета нашого дослідження (компліментів у соціальних мережах). Тому, ми уточнили визначення відповідно до нашої джерельної бази (соціальні мережі «Instagram» та «Facebook»): комплімент – допис у мережі під постом іншого користувача, що несе позитивну оцінку судження, схвалення чи похвалу.

Класифікація компліментарних висловлень залежить від ознаки, покладеної в основу розрізнення цього поняття. Виділяють компліменти залежно від кількості адресатів, від комунікативної спрямованості, від підстави та аспекту позитивної оцінки висловлення, від змісту, від способу вираження позитивної думки мовця про адресата.

Лексичні засоби, які широко представлені в компліментарних висловленнях, є певним індикатором, що характеризує реалії нашого суспільства, адже добір мовних засобів відображає не тільки інтелектуальні особливості автора, а й відповідні запити адресата. Тому ми на сьогодні констатуємо поширення у висловленнях не лише просторічної лексики, а й нецензурну лексику, сумнівної якості okazіональні утворення, лексичні й граматичні інтерференції. Хоча слід зазначити, що компліментарним висловленням притаманна образність,

емоційність, оригінальність, що часто досягається використанням лексичних одиниць різних лексико-граматичних класів зі значенням позитивної семантики.

Однією з особливостей компліментарних висловлень у соціальних мережах є специфічне використання смайликів, емодзі, картинок та додаткових пунктуаційних знаків (оклику, питання, трьох крапок), завдяки чому збільшується емоційне навантаження. Комплексне використання вербальних і невербальних засобів дозволяє розширити й урізноманітнити можливості компліментування. Також ці засоби дозволяють економити час і мовні зусилля користувачам соціальних мереж.

На граматичному рівні компліментарні висловлення представлені найрізноманітнішими конструкціями. Серед компліментів у мережах «Instagram» та «Facebook» нами засвідчено переважання простих синтаксичних конструкцій. На рівні простого речення фіксуємо активне використання непоширених двоскладних речень та односкладних номінативних речень. На рівні простого ускладненого речення переважають структури зі звертаннями, однорідними членами речення та вставними словами. Складні синтаксичні конструкції представлені поодинокими прикладами.

Повний аналіз компліментів на лексичному, стилістичному, морфологічному та графічному рівнях дає змогу встановити важкі для швидкого сприйняття мовні особливості, також допомагає висвітлити, як зміст тексту впливає на особливості використання мовних засобів. До мовних труднощів, які потребують лінгвістичного витлумачення, належать архаїзми, діалектизми, перифрази та порівняння, фразеологізми, okazіональні слова, реалізовані у двох чи більше

значеннях полісемантичної одиниці, контекстуальні синоніми, варіанти слів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Академічний тлумачний словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/s/provokacija>
2. Баландіна Н. Ф. Інтегральні та диференціальні ознаки похвали і компліменту. *Сучасні дослідження з іноземної філології*. Ужгород : Ліра, 2003. С. 8–20.
3. Баландіна Н. Ф. Побажання в мові та мовленні (на матеріалі чеської мови). *Мовознавство*. 2006. № 2–3. С. 137–146.
4. Бацевич Ф. Лінгвістична генологія : проблеми і перспективи.— JL, 2005.— С. 136.
5. Богдан С. К. Мовний етикет українців: традиції і сучасність. Київ : Рідна мова, 1998. 475 с.
6. Вежбицкая А. Сопоставление культур через посредство лексики и прагматики. Москва : Языки славянской культуры, 2001. 272 с.
7. Вольфсон Н. Комплімент як соціальна стратегія. *Доклади з мовознавства*. 1980. Вип. 13. С. 391–410.
8. Гришаева Л. И. Объект комплимента в гендерном измерении. Докл. I междунар. конф. «Гендер : язык, культура, коммуникация». 25-26 ноября 1999 года. М., 2001. С. 160.
9. Грішина Я. М. Вербальні та невербальні особливості компліменту в сучасній англомовній фатичній мета комунікації. – URL : https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/36204/1/Grichuna_verbalni%20osoblivosti.pdf

- 10.Зубець Н. Прагматика компліментного акту мовлення. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. Вип. 22. С. 142–147.
- 11.Зубець Н. Прагматика компліментного акту. – URL : <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/1873/35.PDF?sequence=1>
- 12.Ісаєва С. Особливості мовного вираження компліментів у сучасних соціальних мережах. *Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації: Зб. наук. праць*. Переяслав, 2021. Вип. 78. С. 256–259.
- 13.Кокойло Л. А. Комплиментарные высказывания в современном английском языке : структура, семантика, употребление. Киев, 1995. 207 с.
- 14.Колеснікова І.А. Комплімент і антикомплімент у міжкультурній комунікації (на матеріалі української, англійської та російської мов). – URL : <http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/2010/18103/1/92-94.pdf>
- 15.Кровицька О. Українська лексикографія: теорія і практика. Львів, 2005. 175 с
- 16.Кузенна Н. Мовний акт «комплімент» в сучасній комунікації. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Вінниченка*. Серія : «Філологічна». Кіровоград, 2010. Вип. 89 (2). С.21–26.
- 17.Миронюк О. М. Історія українського мовного етикету (засоби вираження вираження ввічливості) : автореф. дис. ... канд. філол. наук зі спеціальності 10.02.01. Київ, 1993. 22 с.
- 18.Нечволод Л.І. Сучасний словник іншомовних слів. Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2007. 768 с.

19. Панкратов В. Н. Психология управления людьми. Москва, 2001. 336 с.
20. Плющ Н. П. Форми ввічливості в системі українського мовного етикету. *Українська мова і сучасність*. Київ : НМК ВО. 1991. С. 90–98
21. Подлегаева О. Г. Понятие мужской и женской речи в теории лингвистики гендерных субкультур. *Вісник Луганського національного педагогічного університету ім. Тараса Шевченка* : Сер. «Філол. науки». Луганськ. 2007. № 8. С. 92
22. Прилипко Ф. Є. Етикетні комунікеми в сучасній українськомовній мультиплікації. *Українська мова*. 2016. №4. С. 136–143.
23. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування : навч. посібник. Київ, 2006. 291 с.
24. Сабліна С. В. Сучасні мовознавчі проблеми дослідження українського мовного етикету. *Вісник Запорізького державного університету. Філологічні науки*. 2002. № 3 С. 35–38
25. Словник української мови в 11 т. [ред. кол.: І. К. Білодід (голова) та ін.]. Т. VII. Київ : Наукова думка, 1976.
26. Словник. Портал української мови та культури. URL: <https://slovnyk.ua/index.php?sword=%D0%B3%D1%83%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D1%97%D0%B4>
27. Стельмахович М. Український мовленнєвий етикет. *Дивослово*. 1998. №3. С. 20–21.
28. Тарасова Е. В. Речевая системность и контекст. *Мовна компетенція, креативність та актуальні проблеми викладання іноземних мов*. Харків : Константа. 1998. С. 168–175.
29. Татаревич Г. Етикет і ментальність. *Дивослово*. 1998. №3. С. 18–20.

30. Циганок І. Б. Етикетні формули прощання (на матеріалі української та болгарської мов). *Modern philology: relevant issues and prospects of research*. Lublin. 2017. Р. 200–203.
31. Шапран Н. Функціональні особливості компліментарних висловлень в англomовному дискурсі. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер.: Філологічна. 2009. Вип. 11. С. 421–428
32. Шкіцька І.Ю. Маніпулятивний потенціал компліментів-агрументом. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*. Серія Філологія. Вінниця. 2011. Вип. 13. С. 156 – 160.
33. Шкіцька І.Ю. Жанрові особливості компліментарних висловлювань у маніпулятивній стратегії позитиву. – URL : http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/9348/1/shkitskastattja_2009_cr.pdf
34. Шкіцька І.Ю. Категорія оцінки у прагмалінгвістичному висвітленні. – URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/8230/1/Shkitska_istattja%202014%20Doroshenko.pdf
35. Шкіцька І.Ю. Компліментарні висловлювання із загальною оцінкою та оцінкою моральних якостей адресата в маніпулятивному дискурсі. – URL : <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/91728/47Shkitska.pdf?sequence=1>